

Kehveli -kerhomateriaalin ■

---

lisäosa 1

Toimittanut

■
Maiju Poikolainen

Ulkoasu ja taitto

■
Jere Kasanen

■
Julkaisija Karjalainen Nuorisoliitto ry, 2006
Käpyläнкуja 1, 00610 Helsinki
puh. 09-7288 4619 tai 09-7288 4630
fax: 09-7288 1710

Sisällysluettelo

Tutustutaan karjalaisiin kansallispukuihin	3
Pieni kansallispukusanasto	3
Johannes	4
Seiskari	5
Rautu-Sakkola	6
Sadut ja tarinat	7
Sadut tukevat lapsen kehitystä	7
Miten tarina kerrotaan?	7
Sadutus	8
Satujen historiaa ja taustaa	10
Eläinsadut	12
Ohjelmaa kerhoille saduista	13
Kekri	14
Mikä on Kekri?	14
Miten kekriä vietettiin?	14
Pokrova	15
Syksyyn ja Kekriin liittyvää ohjelmaa kerhoille	16

Tutustutaan karjalaisiin kansallispukuihin

Taustatietoa kansanpuvuista ja kansallispuvuista
Kehveli-kerhomateriaalin luvussa 8.3.

Pieni kansallispukusanasto

- **ALASET:** Naisten pitkän paidan alaosa, joka valmistetaan yleensä karkeammasta pellavapalttinasta kuin yliset.
- **HANKKIPAITA:** Kapeilla olkaimilla varustetun naisen paidan aliset.
- **HARTUUSHAME:** Karjalaisissa puvuissa käytetty hame, johon on kiinnitetty olkainosa.
- **HELMUS:** Karjalaisten hameiden helmaan kiinnitetty kangaskaitale, jonka ensisijainen tehtävä on koristaa hametta. Arvokkain helmuksen materiaali on punainen verka, jonka leveys vaihtelee.
- **HUNTU, PIENHUNTU JA SUURHUNTU:** Luterilaisen vaimon tunnus Karjalassa. Huntu on valkea, palttinainen, taidokkaasti poimutettu ja laskostettu. Pään pukeminen on tärkeä osa juhlaan pukeutumisessa. Huntujen koko ja sitomisen tapa vaihtelevat alueittain ja aikakausittain.
- **KOSTULI:** Naisten kansallispukujen kanssa kesällä käytettävä pellavainen päällysvaate.
- **LÄÄPPÄ:** Miehen lierillisen huopahatun nimitys Karjalassa. Sen kupu on ylöspäin levenevä. Lieri on reunustettu nauhalla. Kupua kiertää usein samettinauha, johon on pujotettu tinaisia tai hopeisia solkia.
- **MALJU:** Metallinen liivin etureunaan ommeltava koristeellinen rengas. Maljut ommellaan molempiin etuliepeisiin ja niiden läpi pujotetaan nyöri, kun liivi suljetaan.
- **NILKKAVIKKELI:** Juhlaviin villasukkiin kaksinkertaisilla nurjilla silmukoilla neulottu koristeellinen kuvio, joka samalla tekee sukasta joustavan ja nilkkaan hyvin istuvan.
- **PALTTINA:** Perussidos, jossa loimi- ja kudelangat sitoutuvat toisiinsa mahdollisimman tiiviisti. Myös kankaan nimitys, jolloin materiaalina on pellava, puolipellava tai puuvilla. Palttinasta valmistetaan kansallispukujen paidat, esiliinat, huivit ja osa naisten päähineistä.
- **PINTELI:** Nuoren neidon nauhamainen (kovitettu) päähine.
- **PIRTANAUHA:** Langasta nauhapirran avulla ripsiksi kudottu nauha, jonka mallit vaihtelevat alueiden ja tekijöiden mukaan. Nauhoja käytetään sitomiseen, kiinnittämiseen ja koristamiseen.
- **REKKO:** Paidassa leuan alla olevan kirjailtu lappunen.
- **SARKA:** Vanutettu villakangas, jota käytetään varsinkin miesten housuissa ja takeissa. Käytetään kansallispuvuissa ja vieläkin retkeily- ja armeijavaatteissa.
- **SOROKKA:** Ortodoksisen naisen runsaasti kirjailtu liinamainen päähine.
- **SÄPPÄLI:** Karjalaisten kansallispukujen kanssa nuoret tytöt käyttävät tinanastoilla somistettua verkanauhaa.
- **TANU:** Eli liinalakki. Valkoisesta pellavakanakaasta tehty myssy, jonka etuosassa on usein pitsi ja alareunassa tavallisesti nauhakuja ja nyöri, jolla päähine kiinnitetään hiussykerön ympärille.
- **VIRONVYÖ:** Kudottu monenkirjava kuviollinen leveähkö nauha.
- **YLISET:** Pitkän naisten paidan yläosa, joka on parempaa pellavapalttinaa kuin aliset.

Kansallispuke-väritystehtäviä

Lukekaa yhdessä kansallispukeihin liittyviä tietoiskuja, ja käykää läpi pukujen eri osia sekä värejä. Värittäkää puvut, väritystehtäviä saa vapaasti kopioida. Voitte myös katsoa kartasta pitäjät, joista puvut ovat kotoisin.

Kuva: Tuija Malinen

Johannes

Johannes sijaitsi Viipurinlahden rannalla. Monet jalopuut ja runsas kasvillisuus olivat tyypillisiä pitäjän alueelle. Maatalous, kalastus, merenkulku, teollisuus ja satamat tarjosivat työtä asukkaille.

PÄÄHINE: Valkoinen kuvioneuleinen myssy.

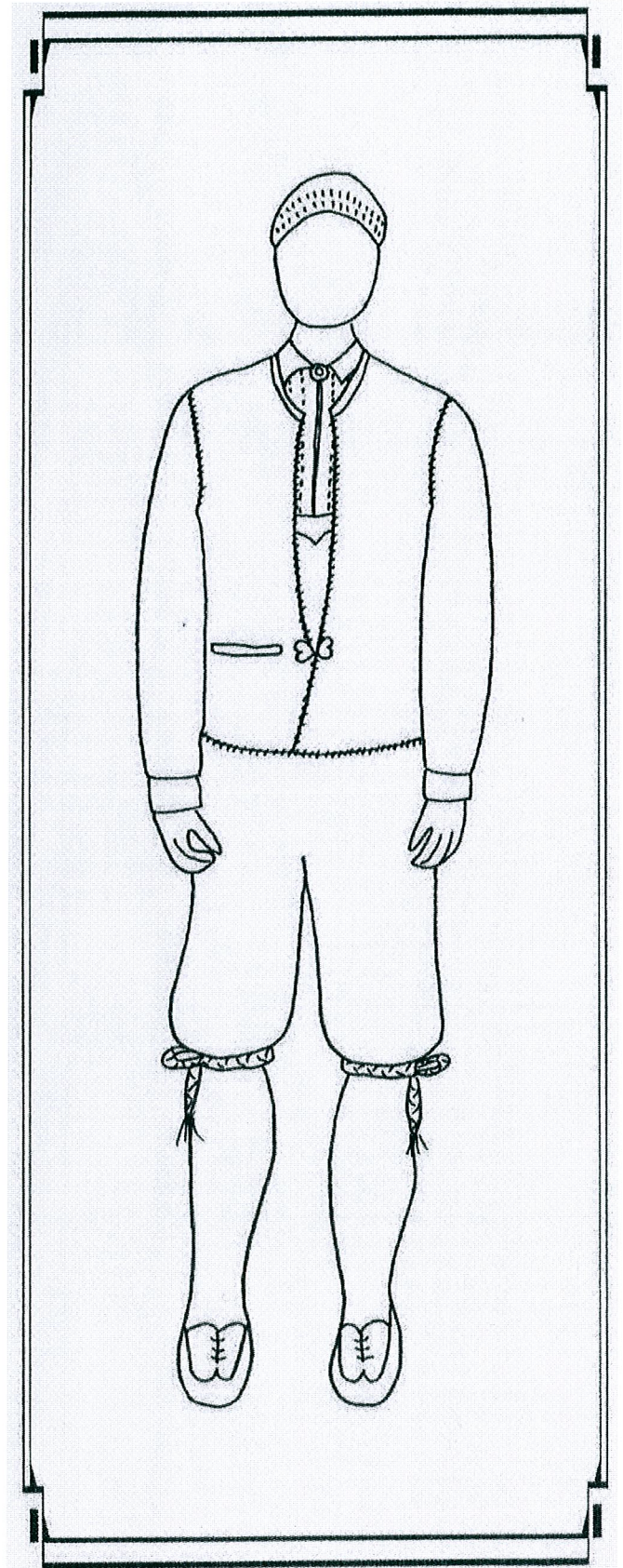
LIIVI: Tummansininen sarkaliivi. Väljän liivin kaulus ja taskujen suut on reunustettu säämikällä. Muuten liivin reunaa kiertää punainen koittana. Liivi kiinnitetään edestä hakasparilla.

PAITA: Juhlavan valkoisen paidan halkio on koristeltu.

HOUSUT: Tummansinisten polvihousujen lahkeen suussa on kiinnittimenä sinivalkoiset palmikoidut nauhat.

KORU: Koruna on paidan päntien halkion sulkeva pieni hopeinen solki.

JALKINEET: Jalkineena käytetään mustia nauhakenkiä tai nahanvärisiä lipokkaita.

Seiskari

Seiskari on itäisin Suomenlahden ulkosaarista. Pääelinkeinot olivat merenkulku ja kalastus. Seiskarilla pesivät lukemattomat vesilinnut. Venäjänkielisistä kartoista saari löytyy myös Lesnoi-nimellä. Seiskarin kansallispuvussa on virolaisvaikutteita.

PÄÄHINE: Tytön päähine on kovitettu pinteli (kuvassa) ja naimisissa olevat käyttävät hun-tua.

PAITA: Paidassa on kaksi osaa: hankkipaita ja kirjaillut yliset. Ylisten helma on koristeltu punaisella kirjailulla.

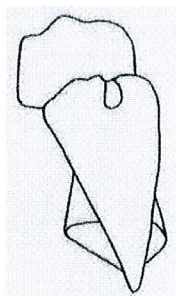
HAME: Hame on raidallista villakangasta. Helmassa ja vyötärön suulla on sininen punos. Hameen leveät raidat ovat punaisia ja sinisiä. Hameen kapeat raidat ovat keltaisia, valkoisia ja vihreitä. Vyötäröllä on noin kaksimetrisen vironvyö.

ESILIINA: Esiliina on puna-valkoraidallinen.

KORU: Koruna on paidan päntien halkion sulkeva hopeinen solki.

SUKAT: Vihreissä sukissa on eriväriset nilkka-vikkelit.

JALKINEENA: Jalkineena käytetään nahanväri-siä lipokkaita ja mustia kenkiä.

Kuva: Tuija Malinen

Rautu-Sakkola

Sakkolan ja Raudun pitäjät sijaitsevat lähellä Laatokan rantaa ja vanhaa rajaa. Kansankielinen ääntöasu Sakkolalle on 'sakkula'. Maanviljelys oli asukkaiden pääelinkeino ja kauppaa käytiin varsinkin ennen itsenäistymistä Pietariin. Rautu-Sakkolan puku on malliltaan niin sanottu hartuushame.

PAITA: Valkoisen paidan etumuksessa on pieni kirjailtu rekko ja punaisella kirjottu pieni pysykaus. Paidan halkiota sulkee solki.

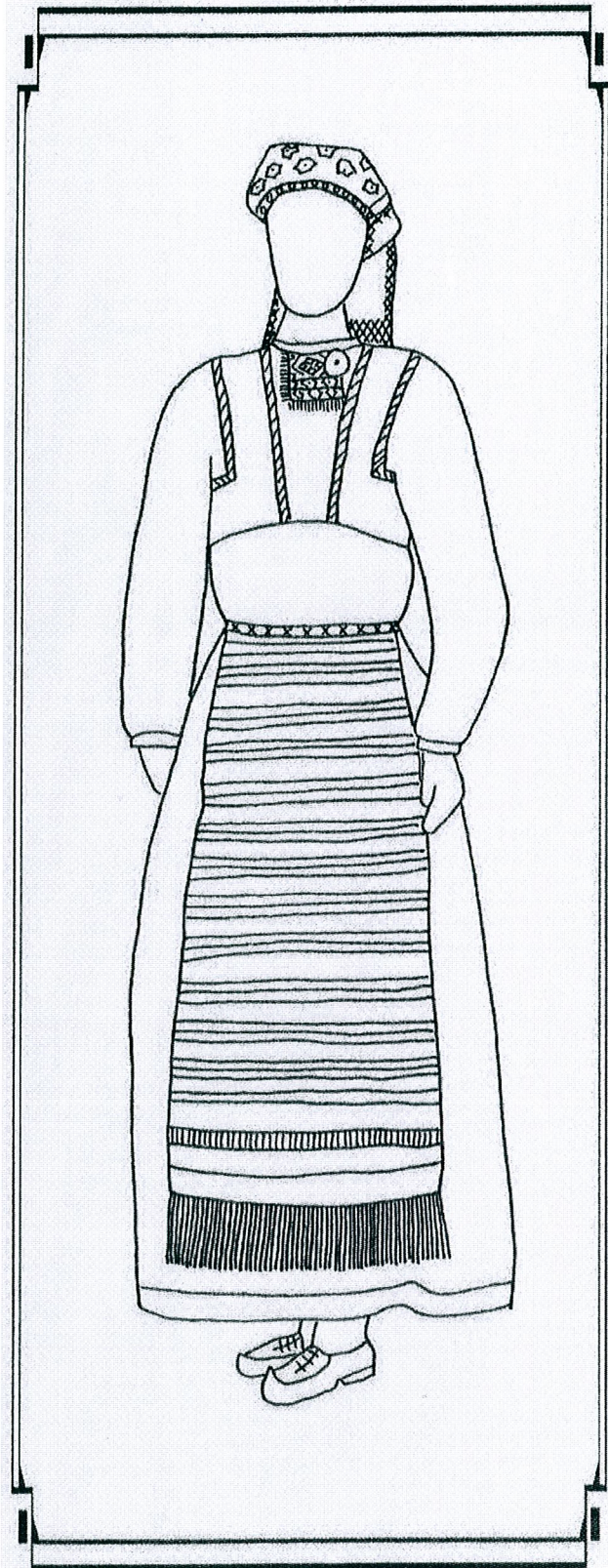
HAME: Puvun hame voi olla joko sininen tai tummanpunainen.

ESILIINA: Esiliinaan on kudottu punaiset poikkiraidat ja siinä on hapsut.

PÄÄHINE: Päähineenä on sorokka (kuvassa) tai tytöillä säppäli.

SUKAT: Valkoiset sukat.

JALKINEET: Jalkineena käytetään nahanvärisiä lipokkaita.

Kuva: Tuija Malinen

Lähteet

- Karjalainen Nuorisoliitto Ry: Kansallispukevihko
- Lehikoinen, Leena ja Puhakka, Mervi: Kansallispukeja Suomesta
- www.kansallispuvut.fi

Sadut tukevat lapsen kehitystä

Satujen kertominen ja kuunteleminen ruokkivat ja kehittävät luovuutta. Lapsille luova tapa käyttää omaa mielikuvitusta tulee hyvin esiin tilanteissa, joissa he eläytyvät satuun. Lapsuus onkin luonnollista aikaa luovuuden kehittymiselle, siksi lapsia tulisi rohkaista luovaan toimintaan turvallisessa ilmapiirissä.

Sadut auttavat lasta käsittelemään maailmaa. Lapsi tavoittaa sadun tunnelman ja sanoman erityisesti tunteidensa avulla. Sadut sisältävät myös asioita tai tunteita, jotka lapsi kokee vaikeiksi ymmärtää tai hyväksyä. Esimerkiksi kasvaminen, itsenäistyminen ja vapauden kaipuu ovat asioita, joita voi käsitellä satujen kautta.

Lapsi oppii nimeämään ja käsittelemään omia negatiivisia ja positiivisia tunteitaan samaistumalla sadun hahmoihin. Joskus jopa melko rajut sadut voivat olla paikallaan, koska ne ikään kuin ”tuuletavat” negatiivisia tunteita kuten kateus tai viha. Satujen kautta voidaan herätellä myös positiivisia tunteita. Esimerkiksi kiusaustilanteita voidaan purkaa ja lasten empatian tunteita herättää sopivan sadun ja siihen liitetyn yhteisen pohdinnan avulla.

Miten tarina kerrotaan?

Satujen lukeminen yhdessä aikuisen kanssa on lapsista turvallista ja mukavaa. Aikuinen ja lapsi eläytyvät yhdessä satuun, jolloin aikuiselta voi kysyä myös epäselvistä ja askarruttavista kohdista. Sadun lukemisen jälkeen voidaan yhdessä käydä läpi sen tapahtumia sekä syventyä sadun herättämiin tunteisiin ja ajatuksiin.

Satujen kuunteleminen kehittää lasten keskittymis- ja eläytymiskykyä. Sadun maailmaan heittäytyminen vaatii kuitenkin rauhalliset ja turvalliset

Sadut rohkaisevat lasta yrittämään ja saattavat antaa jopa välineitä ongelmanratkaisuun. Lapset samaistuvat satujen hahmoihin voimakkaasti ja tunnepitoisesti. Satuhahmojen toiminta erilaisissa tilanteissa ja positiiviset ratkaisumallit toimivat vertailutaustana oikean elämän pulmatilanteita ratkaistaessa. Ratkaisumallien ja tunteiden tunnistaminen saduista edellyttää sadun teemojen purkamista yhdessä aikuisen kanssa.

Astrid Lindgrenin kirjojen avulias Lotta-tyttö on esimerkki satuhahmosta, johon samaistuminen voi tuottaa positiivisia toimintamalleja. Joulun alla Lotan perhettä huolettaa. Isä on jättänyt kuusen hankkimisen viime tinkiin ja nyt kuuset ovat koko kaupungista loppu. Lotta päättää hankkia perheelle kuusen, koska hänhän osaa mitä vain! Matkan varrella moni asia menee pieleen, mutta sinnikkyydellä ja positiivisella suhtautumisella omiin taitoihin Lotta lopulta selviää kommelluksista.

puitteet sadun kuuntelemiselle. Yhteinen lukuhetki antaa tilaisuuden hiljentymiselle ja rauhoittumiselle esimerkiksi kerhokerran päätteeksi. Joskus rauhoittuminen voi vaatia hieman harjoittelua. Yleensä lapset kuitenkin oppivat rauhoittumaan kun satuhetkestä tehdään kerhokertaan kuuluva tapa ja kun kerhon säännöistä on sovittu yhdessä. Jännittävät jatkokertomukset saavat lapset odottamaan seuraavaa lukukertaa, mikä auttaa lukuhetken tavaksi muodostumisessa.

Seuraavassa on muutama vinkki sadun lukijan tai kertojan avuksi:

- Ole innostunut. Lapset vaistoavat jos luet satuja pakosta tai liian kiireesti.
- Muista äänensävy ja puheenrytmi, jotka ovat yhtä tärkeitä kuin itse sadun sisältö.
- Etene lapsen ehdoilla. Valitse satu lasten ikätasolle sopivaksi. Ota lasten ikä huomioon myös lukutavassa; lue riittävän hitaasti ja selkeästi artikuloiden.
- Ole oma itsesi. Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa lukea lapsille. Pääasia on, että olet täysillä läsnä lukutilanteessa.
- Havainnollista luettua. Voit havainnollistaa lukemaasi esimerkiksi kuvien, käsinukkien tai toiminnallisten harjoitusten avulla.

Sadutus

Sadutus on menetelmä, jonka avulla lapset (ja aikuisetkin) muokkaavat ajatuksiaan tarinaksi. Sadutuksessa lasta tai lapsiryhmää kehoitetaan kertomaan tarina, jonka aikuinen kuuntelee ja kirjaa ylös. Aikuinen lukee valmiin tarinan lapselle, jolloin hänellä on vielä mahdollisuus tehdä korjauksia ja tarkennuksia.

Sadutus ei ole ensisijaisesti opetusmenetelmä eikä sen tarkoituksena ole varsinaisesti opettaa ilmaisua, lukemista tai kirjoittamista. Sadutus on ensisijaisesti vastavuoroisen toiminnan menetelmä, jonka avulla lapsen oma aito ääni tulee kuuluviin. Lapsella on päätäntävalta mitä ja miten hän kertoo. Lapsia voi saduttaa kahden kesken tai ryhmässä.

Aikuisen eläytyessä kuuntelemaan lapsen kertomaa tarinaa syntyy lapselle kokemus, että häntä todella kuunnellaan ja hänen ajatuksillaan on merkitystä. Lasten itse vapaasti kertomat tarinat avavat aikuiselle oven lapsen maailmaan. Lasten tapa ajatella ja hahmottaa maailmaa eroaa joskus suurestikin aikuisten tavasta ajatella, mikä saattaa vaikeuttaa kommunikointia lasten ja aikuisten välillä. Satujen avulla lapset kertovat usein asioita, joista he eivät syystä tai toisesta muuten kertoisi.

Kasvatuksen ja psykologian ammattilaiset käyttävätkin sadutusta apuna erilaisissa kasvatuksen ja terapian tilanteissa. Kouluissa, päiväkodeissa,

kerhoissa, puistoissa, kotona ja melkein missä vain sadutusta voi käyttää yhteistoiminnan muotona, joka rakentaa yhteishenkeä ja luottamusta sekä tukee luovuutta ja itsetuntemusta. Ei-terapisessa mielessä melkein kuka tahansa voi saduttaa, eikä paikkakaan aseta juurikaan rajoituksia.

Perussadutuksessa lapsi saa avoimesti ja ilman annettua aihetta kertoa tarinansa. Aikuinen ei tulkitse tai ohjaa lapsen tarinaa vaan pysyttelee aktiivisena kuuntelijana ja tarinan kirjaajana.

Aihesadutuksessa tarinan aihe sovitaan yhdessä. Ohjaaja voi antaa jonkin löyhän aihepiirin, mutta tällöinkin tarkan aiheen keksii ja päättää lapsi. Aikuinen ei puutu itse tarinan kerrontaan.

Ryhmäsadutuksessa lapset kertovat satuja vuorotellen tai ryhmissä niin, että esim. kolme lasta kertoo samaa satua vuorotellen. Yhdessä kerrottu satu luo yhteisöllisyyttä ja tukee yhdessä pohtimista. Lapset oppivat näkemään asioita toistensa näkökulmasta. Jotta yhdessä satuilu onnistuisi tulee ryhmän löytää kaikkia tyydyttäviä juonenkäänteitä sadulle. Tosilta saatu spontaani palaute omasta sadusta tukee itsetuntoa ja itsetuntemusta. Ryhmäsadutus soveltuu yksilö-sadutusta paremmin kerhojen ohjelmaksi.

Sadutuksen perusohje

Ohjaaja sanoo lapselle:

"Kerro satu tai tarina, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri sellaisena kuin sen kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä mikäli haluat."

Aikuinen ei anna kertomukselle aihetta eikä tee lisäkysymyksiä. Kun lapsi tai lapsiryhmä kertoo tarinaa, kirjaa aikuinen sen sana sanalta juuri kuten kertoja kertoo. Samalla aikuinen keskittyy kuuntelemaan kertomusta. Sen hän osoittaa ilmeillään ja olemalla puuttumatta kertomuksen sisältöön. Lopuksi aikuinen lukee kertomuksen kertojalle, joka voi halutessaan muuttaa tai korjata jotakin. Näin kertomus säilyy kertojan päätäntävällässä.

(Kirjasta Karlson, Liisa: Sadutus)

Sadutuksen voi aloittaa myös kuvan piirtämisellä tai maalaamisella sadun aihepiiristä. Lapset voivat piirtää kuvan myös satuilun jälkeen, ja kuva yhdessä tekstin kanssa voidaan ripustaa seinälle tai

laittaa kerhokansioon. Sadut voidaan kerätä myös omiksi satukirjoiksi. Satuun ja siitä mahdollisesti piirrettyyn kuvaan kirjoitetaan tekijän nimi, ikä, kerrontapaikka ja päivämäärä.

Ohjeita saduttajalle:

- Anna puheenvuoro kertojalle. Kertoja itse päättää mistä ja miten hän kertoo. Jokaisella on jotakin kerrottavaa.
- Uskaltaudu hetken vietäväksi. Heittäydy mukaan lapsen kertomaan tarinaan. Aikuinen oppii saduttamisen menetelmän parhaiten lapsilta. Saduttamisen oppii saduttamalla, muutaman kerran jälkeen se sujuu jo sekä aikuisilta että lapsilta.
- Innostu ja näytä se! Viestitä teoilla, ilmeillä ja eleillä, että olet kiinnostunut lapsen tarinasta ja arvostat hänen kertomistaan. Näin lapselle ominainen aloitteellisuus ja usko omiin kykyihin säilyy ja kehittyy.
- Älä pyydä lasta pidentämään tai muuttamaan kertomustaan. Lapset saattavat ajatella joskus aikuisten mielestä hyvinkin erikoisesti. Sadutuksessa lapsella on kuitenkin oikeus kertoa tarinansa juuri niin kuin hän haluaa. Sadutus antaa aikuiselle mahdollisuuden kurkistaa lapsen maailmaan. Hyväksy myös lasten erilaisuus, kaikki eivät pysty tai halua kertoa pitkiä tarinoita.
- Älä korjaa "virheitä" tai arvioi satua. Nyt ei olla äidinkielen tunnilla, vaan vapautunut itseilmaisu on tärkeintä. Näin lapselle syntyy kuva, että häntä kunnioitetaan juuri sellaisena kuin hän on ja hän voi turvallisesti mielin kertoa tarinansa.
- Muista antaa lapselle mahdollisuus korjata ja tarkentaa. Korjatessaan ja tarkentaessaan kertomustaan lapselle syntyy vaikutelma, että tarinan tosiaan on hänen kokonaan omansa.
- Muista huumori. Ilo ja huumori liittyy melkein kaikkeen lasten yhdessä tekemiseen. Yhteinen hyväntahtoinen huumori on myös merkki toimivasta ryhmähengestä. Lapset käyttävät usein huumoria, jota aikuinen ei edes ymmärrä, mutta joka tavoittaa toiset lapset.
- Katkaise liian pitkäksi venyvä satu hienovaraisesti. Joskus kertomisen tarve on suuri, mutta pääsääntöisesti lapsi saa kertoa niin kauan kunnes satu on hänen mielestään valmis. Jos satu venyy kohtuuttomasti ja muidenkin lasten pitäisi päästä satuilemaan, voi ohjaaja rehellisesti kertoa, että nyt voisit lopetella satusi ja antaa vuoron seuraavalle. Käyttöön voidaan ottaa myös "satupaperi", jolle satu kirjataan. Lapselle kerrotaan tilan pian loppuvan paperilta, jolloin lapsi yleensä automaattisesti ryhtyy lopettelemaan satuaan.
- Kestä myös "rumia ja outoja" juttuja. Lapset saattavat joskus testata rumilla jutuilla tai vain yhtä sanaa hokemalla onko aikuinen tosissaan ja aikooko tämä todella kirjoittaa ylös kaiken. Tällainen käytös menee yleensä ohi kun lapsi huomaa aikuisen olevan tosissaan. Joskus lapset intoutuvat ryhmässä kertomaan rumia juttuja ja saattavat jopa kilpailla niitä kertomalla. Harvoin rumien juttujen kertominen jää kuitenkaan pysyväksi ilmiöksi, vaan ne unohtuvat pian.
- Ota lasten ikä huomioon. Lapset ovat toki yksilöllisiä, mutta pääsääntöisesti sadutuksesta innostuvat helpoiten alle 10-vuotiaat lapset. Soveltavaa satuihin liittyvää ohjelmaa voi toki järjestää myös tätä vanhemmille lapsille.

Lähteet

- Karlsson, Liisa: Sadutus – Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. PS-kustannus. 2003.
- Kemppainen, Pertti: Lasten tarinoiden maailmat. Kannustusvalmennus P.& K. Oy. 2003
- Lindgren, Astrid: Lotta osaa mitä vain. Gummerus. 1978.

Satujen historiaa ja taustaa

Sadut ovat kertomuksia, jotka perustuvat mielikuvitukseen. Satuja on kerrottu jo tuhansia vuosia, siellä missä ihmiset ovat milloinkin kokoontuneet. Sadut ovat olleet ajanvietettä, kuten televisio, elokuvat ja radio nykyään. Satujen teemoja voikin löytää muuttuneina niin nykykirjallisuudesta kuin televisio-ohjelmistakin.

Satujen tapahtumat eivät liiku tässä maailmassa, vaan epätodellisessa sadun maailmassa, vaikkapa ”eräässä valtakunnassa”, ”kaukana täältä” tai ”maassa itäpuolella auringon ja luodepuolella kuun”. Ennen sadut saattoivat sijoittua myös johonkin eksoottiseen maahan, kuten Timbuktuun tai Arabiaan. Maantieto oli hyvin heikkoa ja nuo kaukaiset maat olivat kertojille ja kuulijoille yhtä epätodellisia kuin vaikkapa Liiton Lootomin linna.

Satujen henkilöt ovat tavallisesti nimettömiä tai heillä on erityisen tavalliset nimet kuten Matti tai Liisa. Sadun hahmoilla ja henkilöillä saattaa olla myös sadunomaisia nimiä, kuten Sikuripakuri, Tuhkimus ja Porohousu. Satuhahmoilla ei ole yksilöllisiä luonteenpiirteitä, vaan sen sijaan heitä luonnehtii joku korostunut piirre, kuten hyvä, paha, laiska, ahkera, kaunis, ruma, viisas tai tyhmä.

Sadussa toistetaan usein samoja kohtauksia ja ne ovat hyvin kaavamaisia. Tämä helpottaa sadun muistamista. Sadut ovatkin hyvin pelkistettyjä ja niissä ei kuvailla vuolaasti esimerkiksi ympäristöä, vaan mainitaan vain sadun etenemisen kannalta kaikkein välttämättömimmät asiat.

Alun perin sadut ovat viihdyttäneet enemmän aikuisia kuin lapsia, ja niiden sisältö on ollut sen

mukainen. Lasten satuperinteessä sadut ovat säilyneet siistityssä ja sensuroidussa muodossa. Satuja on kerrottu etenkin silloin, kun on oltu jollakin lailla eristyksissä muusta maailmasta, kuten metsätyömailla tai armeijassa. Satuja on kerrottu esimerkiksi pitkinä talvi-iltoina puhdetöitä tehdessä. Sadunkertojina ovat toimineet myös liikkuvien ammattien harjoittajat, kuten räätälit, tukkilaiset ja kulkukauppiat.

Sadut voivat olla ihmesatuja, joissa on mukana yliluonnollisia aineksia, kuten taikaesineitä, puhuvia eläimiä ja yliluonnollisia auttajia. Novellisadut sen sijaan voivat olla vaikkapa rakkaus- ja jännityskertomuksia. Muita satuja ovat pilasadut, liioittelevat valhesadut, hölmöläissadut ja sadut tyhmästä paholaisesta. Oma lukunsa ovat eläinsadut, joista voit lukea sivulta enemmän myöhemmin tästä materiaalista.

Elävä sadunkerronta on ollut Suomessakin osa arkipäivää, mutta se hävisi pikkuhiljaa 1800-luvun kuluessa. Laatokan Karjalassa satujen kertominen säilytti asemansa toiseen maailmansotaan saakka. Vienan Karjalassa satuja on kutsuttu starinoiksi ja 1900-luvulle saakka niitä osasivat sekä lapset että aikuiset. Starinoita sanottiin eli kerrottiin iltaisin pirtissä piisitulen ääressä, ja samalla välitettiin tarpeellista tietoa sukupolvelta toiselle. Aikuisille starinat olivat viihdettä, kun taas niihin sisältyvä opetus oli tarkoitettu neuvoksi lapsille.

POIKA JA KISSA

Oli ennen ukko ja akka. Niinhän ne kaikki sadut alkaa. Heillä on kaksi poikaa. Ukko ja akka vanhenevat. Sanovat pojilleen: - Me jo vanhoja olemme. Kohta kuolemme. Älkää sitten riidelkö, älkääkää toratko. Hyväsesti eläkää, kun aika meistä jättää.

Elävät vielä kotvan aikaa. Kuolla kupsahtavat pois. Jää pojille kaksi peltoa: yksi osrapelto ja yksi ruispelto. Niitä yhdessä viljelevät.

Eletään. Elmetellään. Sanoo kerran vanhempi poika nuoremmalle veljelleen: - Otan akan itselleni. Ei talo ja maat meille molemmille riitä. Minä jään tähän. Ota sinä tuo vanha kissa, mikä maammolta ja taatolta jäi. Siinä sinulle hyväsiä.

- No, jos niin vanhempana sanot, niin kai se niin tehtävä on.

Ottaa nuorempi veli kissan. Oikein on hänellä paha mieli, kun osatta jäi. Ei tahdo riidelläkään, kun muistaa maammon ja taaton sanat. Astuu poika tietä myöten. Kissa sylissä. Itkee. Sanoo kissa:

- Älä itke. Valjasta minut. Tuota vaaranreunaa kynnä. Kyllä tästä elos muuttuu.

Valjastaa poika kissan. Alkaa vaaraa kyntää. Kyntää. Kyntää. Äkkiä vaara avautuu.

Poika säikähtää. On pakoon juosta. Vaarasta sanotaan:

- Heitä pois kynnäntäs! Tule. Ota kultaa ja hopeaa!

Ei tohdi poika heti mennä. Kissa häntä puskee. Jo menee. On vaaran sisällä kultaa. On hopeaa. Ottaa taskut täyteen. Kiittää. Lähtee pois. Vaara lopsahtaa umpeen.

Lähtee poika tietä astumaan. Kissa vierellä juoksee. Matkataan. Matkataan. Astutaan. Astutaan. Tulee talo vastaan. Hyvä on talo. Myytävänä on. Ostaa poika talon. On hänellä millä ostaa. Ostaa vielä lemmiä. Lampaita. Hevosien. Kanoja ja kukon. Alkaa hyvästä elää elmetellä.

Vanhempi veli huonot sadot saa. Köyhtyy. Ei ole hänellä hyvä elos. Rahvas kysyy häneltä:

- Mitäpä se sinä näin huonosti elät? Veljelläsi ei ole minkäänlaista puutetta. Lähtee vanhempi veli kysymään, miten nuorempi elämänsä järjestykseen on saanut.

Sanoo nuorempi veli:

- No, annoithan sinä minulle kissan. Sen kun valjastin ja vaaraa kynnin, se avautui ja pyydettiin kultaa ottamaan. Niillä rahoilla tämän talon ostin.

- Anna minulle se kissa. Lähden minäkin kyntämään.

- Ka, ota. Sinähän sen minulle annoitkin.

Ottaa vanhempi veli kissan. Menee vaaralle. Valjastaa kissan. Alkaa kyntää. Kyntää. Kyntää. Vaara avautuu. Sanotaan hänelle:

- Heitä pois kynnäntäs! Tule. Ota kultaa ja hopeaa!

On varannut vanhempi veli, millä kantaa. On vakkaa. Korvoa. Lipasta. Kesseliä. Kaikkien kera vaaraan työntyy. Alkaa lappaa kultaa astioihinsa. Lappaa. Lappaa. Mättää. Mättää. Ei näe. Ei kuule mitään. Astioitaan vaan täyttää. Vaara lopsahtaa umpeen. Sinne jää kultiansa kera. Kissa kotiin juoksee. Sen pituinen tarina.

(Vienan satuja 2004)

Lähteet

- Piela, Ulla & Rausmaa, Pirkko-Liisa: Sadut. Teoksessa: Kertomusperinne. Kirjoituksia proosaperinteen lajeista ja tutkimuksesta. SKS. 1982.
- Nieminen, Markku & Goldstone, Edwina: Vienan satuja. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 2004.

Eläinsadut

Eläinsadut ovat olleet hyvin suosittu satulaji Suomessa. Tavallisimpia saduissa esiintyviä eläimiä ovat olleet kettu, karhu, susi, jänis, hevonen, kissa, pässi (tai pukki tai lammas), koira, hiiri ja sika. Eläimet esiintyvät saduissa tavallisesti pareittain, niin että parin toinen osapuoli on vahva ja tyhjänpuoleinen, ja toinen voimiltaan heikko, mutta sen sijaan viisas ja nokkela. Yleensä sadun nokkelampi sankari voittaa väkevän kumppaninsa erilaisissa mitteloissa.

Kerran karhu, susi ja kettu kävivät riitä puimaan. Ennakolta he neuvottelivat saaliin jaosta. Kettu ehdotti, että suurimmalle suurin läjä, joten hän pienimpänä tyytyy pienimpään läjään. Toiset suostuivat tähän. Ja kun riihi oli puitu, jaettiin niin, että karhu suurimpana sai olkiläjän, susi ruumenet ja ketulle jäivät jyvät.

(Rautu. Valkonen, Elvi. KRK 139:1.)

Satuihin sisältyy usein selvä opetus: tyhmä ja hyväuskoinen saa rangaistuksen, kun esimerkiksi karhu joutuu jatkuvasti ketun juonittelun kohteeksi.

si. Eläinsatujen maailma on toisinaan hyvinkin julma ja raadollinen. Petoksella rikastuu helpommin kuin rehellisellä työllä ja kiittämättömyys on maailman palkka. Eläinsaduissa ei aina voi erottaa saduille tyypillistä hyvää ja pahaa, vaan kaunistelematta saatetaan esittää myös kyseenalaisia keinoja, joilla pärjätä maailmassa. Eläinsatujen avulla saatetaan myös selittää asioita, kuten miksi ketulla on valkoinen hännänpää ja miksi jäniksen huulet ovat ristissä. Eläinsadut ovat säilyneet pisimpään lasten perinteenä.

Kerran kettu ja jänis keskustelivat keskenään. "Sinua ei kukaan pelkää," sanoi kettu. –"Saatpa nähdä," vastasi jänis. Airan lähellä oli lammaskatras. Silloin jänis juoksi lampaiden luo, lampaat säikähtyneinä lähtivät karkuun. Jänis tuli niin hyvillään, että rupesi nauramaan, niin että suu meni ristiin. Siitä asti ovat kaikki jänikset olleet ristisuisia.

(Rautu. Valkonen, Elvi. KRK. 139:37)

Lisää suomalaisia eläinsatuja löytyy kirjasta: Suomen lasten eläinsatuja (Otava, 2004)

Lähteet

- Piela, Ulla & Rausmaa, Pirkko-Liisa: Sadut. Teoksessa: Kertomusperinne. Kirjoituksia proosaperinteen lajeista ja tutkimuksesta. SKS. 1982.
- Rausmaa, Pirkko-Liisa. Suomalaiset kansansadut. 6. Eläinsadut. SKS. 1996.
- Satunäytteet toimitettu SKS:n kansanrunousarkiston kokoelmista.

Ohjelmaa kerhoille saduista

Sadutuksen ja yhteisten satuhetkien lisäksi satujen ympärille voi rakentaa esimerkiksi seuraavanlaista ohjelmaa:

- Piirtäminen, maalaaminen tai askartelu sadun tapahtumista tai hahmoista.
- Kuunnelman tai äänimaiseman luominen sadusta. Apuna voi käyttää rytmisoittimia tai itse askarreltuja soittimia.
  - Erilaisia marakasseja saa purkeista joiden sisään laitetaan kuivia herneitä, hiekkaa, siemeniä jne. Marakasseja voi valmistaa myös muovisista pääsiäismunista.
  - ”Tuuliputki” valmistetaan laittamalla talouspaperirullan sisään hiekkaa ja teippaamalla päädyt kiinni. Putkea varovasti kallistamalla syntyy tuulta muistuttava ääni. Paperirullan läpi pistetyt naulat hidastavat hiekan valumista putkessa ja muuttavat syntyvää ääntä.
  - Rytmikapuloita voi tehdä erilaisista kapuloista, kepeistä ja palikoista.
  - Sanomalehtiä ja erilaisia kankaita voi kahisuttaa.
  - Mielikuvitus liikkeelle! Anna lapsille tehtäväksi keksiä itse millaisia ääniä satuun kuuluu ja miten ne tuotetaan.
- Oman lempisadun esitleminen kerhossa. Kerholaiset saavat vaikkapa vuorotellen tuoda kerhoon lempisatukirjansa, joka luetaan ja lapsi saa itse esitellä sadun muille.
- Satujen tai niiden osien näytteleminen tai pantomiimina esittäminen.

- Käsi-, sormi- tai keppinukkien askartelu ja satuun liittyvien esitysten valmistaminen.
  - Sorminukkeja voi tehdä vaikkapa vanhasta hanskasta ompelemalla siihen kasvot ja lankahiukset. Sormi- ja käsinukkeja voi valmistaa myös kankaasta tai nailonsukista.
  - Sorminuket voi myös maalata vesiliukoisella maalilla sormiin

KEPPINUKET

Tarvikkeet:

- keppi
- superlonmuovi
- neulaa ja ompelulankaa
- villalankaa
- kangastilkkuja

Sido superlonmuovi kepin päähän tiukasti, näin syntyy nukelle pää. Pistele nuken päähän neulan ja langan avulla nukelle silmät, nenänreiät ja suu. Pujottele villalangalla nukelle hiukset. Kangastilkusta valmistetaan nukelle ”mekko”, joka kiedotaan pään alle kepin ympärille ja kiinnitetään langasta tehdyllä vyöllä nuken vyötärölle.

Keppinukkeja voi valmistaa myös pahvista tai kartongista. Pahville piirretään ja väritetään haluttu hahmo, joka leikataan irti. Pahvisen hahmon taakse liimataan tai niitataan keppi nuken liikuttelua varten.

(Lähde: www.ohjaaja.net)

Mikä on Kekri?

Kekri on vanha syysjuhla, josta on käytetty myös nimiä köyri, köyry ja keyri. Kekri-nimen eri variaatiot merkitsevät viimeistä, lopettavaa tai jäävää. Kekri tai köyry voi olla esimerkiksi viimeinen korsi pellolla tai aamulla pisimpään nukkunut. Kekri olikin satokauden viimeinen ja uuden vuoden ensimmäinen päivä.

Nimi Kekri saattoi viitata myös haltijaan, kummajaiseen tai muinaisjumalaan. Entisajan karjalaisille Kekri oli karjaa suojeleva jumala. Karjalassa kekrinpäivä oli lähellä muissinsuovattaa eli vainajien muistolauantaita. Pian kristinuskon saavuttua Suomeen kekrin ja kristillisen pyhäinpäivän vietto alkoivat sulautua yhteen. Kaikki maanviljelyksen ja

satokauden loppumiseen liittyvä säilyi silti pitkään kekrin keskeisenä sisältönä. Vieläkin kekri tunnetaan melko hyvin ja sitä on alettu jopa viettää eri tavoin uudestaan. Kekriä on haluttu elvyttää suomalaisiksi vaihtoehdoksi Halloweenille, joka on rantautunut meille Yhdysvalloista.

Maanviljelyskulttuureissa vuodenvaihde sijoitui luontevasti satokauden loppuun. Suomessa sadonkorjuun päättymistä ja uuden satokauden alkua juhlittiin siis kekrinä, jota muistuttavia juhlia löytyy myös muista maanviljelyskulttuureista. Ennen virallisia kalentereita ja paljon sen jälkeenkin kekrin ajankohta määräytyi luonnonvoimien ja maatilan töiden jakautumisen mukaan.

Miten kekriä vietettiin?

Aikoinaan Kekri oli talonpoikien vuoden tärkein juhla. Sadonkorjuu merkitsi vuoden raskaimman työjakson päättymistä, ja antoi aiheen sekä aineelliset mahdollisuudet juhlia. Kekri on ollut hyvin talonpoikainen juhla – vielä 1800-luvulla puhuttiin ”herrain joulusta ja talonpojan kekristä”. Joulun vieton yleistyttyä siirtyivät monet kekriperinteet osaksi joulun viettoa, esimerkiksi kekrirauhasta tuli joulurauha.

Kekrinä pöytään katettiin maan, veden, metsän ja karjan antimia mahdollisimman runsaasti. Kekriä vietettiin siis syöden ja juoden; pöytä oli katettuna koko päivän. Runsaiden pöydänantimi-

en toivottiin kasvattavan tulevan satovuodenantia. Voitakin kurnuttiin, sillä kekrinä tämä muutoin niin harvinainen herkku ei saanut loppua kesken. Keskellä pöytää oli suuri leipäpino, jota emäntä täydensi sitä mukaan kun se hupeni.

Kekrinä piikat, rengit ja palvelijat saivat palkkansa ja saivat halutessaan myös vaihtaa työpaikkaa. Kekristä alkoi ”jatkoaika” tai ”römppäaika”, joka oli sen aikainen vuosiloma. Vanha vuosi oli loppunut, mutta uusi ei ollut vielä kunnolla alkanut. Tässä vuosien välitilassa sopi juhlia, pitää lomaa ja tutkailla tulevaa.

Pokrova

Lokakuun 1.päivä, pokrova, oli myös tärkeä kansanomainen merkkipäivä Raja- ja Vienan Karjalassa. Pokrova lopettaa satovuoden ja alkaa pyyntikauden, perinteisen sanonnan mukaan: linnut parveen, miehet metsään!

Maata ei saanut enää pokrovan jälkeen liikuttaa, vaan pelot tuli jättää lepäämään talvikaudeksi. Myös karjan laidunkausi päättyi ja paimen sai leikata hiuksensa. Lypsykarjaansa navettaan viedessä inkeriläinen emäntä sanoi: ”Terve maa, terve maan haltijat; nyt tulevat lehmät talvitiloille!” Syö-

däkseen lehmät saivat sadon ensimmäiset korret. Hevonen sai loimen yöksi, jottei se palelisi talven lähestyessä.

Metsästyksen lisäksi nuotalla käyminen oli luvallista, sillä pokrovan sanottiin olevan kalajumala. Pokrovana naiset nostivat pärepihdin uuninpatsaalle valoisan kesän jälkeen. Pokrovana ennustettiin tulevaa säätä, ja jos yöllä ennen pokrova oli tilkitsevinään seiniä, pysyi pirtti lämpimänä koko talven.

Lähteet

- Konkka, Aleks: Herrojen joulu, talonpojan kekri. Carelia 1/1999.
- Nirkko, Juha (toim.): Juhannus ajallaan – Juhlia Vapusta Kekriin. SKS. 2004.
- Viikuna, Kustaa: Vuotuinen ajantieto. Otava.1989.
- www.finfood.fi
- www.esaimaa.fi/arkisto/vanhat/2005/11/04/mielipide/juttu3/sivu.html
- www.kotus.fi/kielitoimisto/oikeinkirjoitusohjeita/kekri.shtml

Syksyyn ja Kekriin liittyvää ohjelmaa kerhoille

SAA KOSKEA

Asetetaan esille viljantähkiä, jyviä, jauhoja, leipää ym. Asetellaan näytteet erilleen toisistaan ja asetetaan päälle liina. Liinan alta lapset saavat tunnistella näytteitä ja arvata mitä ne ovat. Lopuksi keskustellaan, mitä mikin oli. Pohditaan missä järjestyksessä leipä valmistuu, eli: tähkä > jyvä > jauho > leipä. Asetetaan näytteet oikeaan järjestykseen.

(Lähde: www.finfood.fi)

SOKKOMAISTIAISET

Lapset maistelevat sokkona syksyn satoa, esimerkiksi marjoja ja vihanneksia. Lapset kuvailevat makua (hyvä, huono, makea, kirpeä jne.) ja suutuntumaa (kovaa, pehmeää, rapeaa, sitkeää jne.) sekä arvaavat mitä ovat syömässä.

(Lähde: www.finfood.fi)

SADONKORJUJUHLAT

Järjestäkää yhdessä sadonkorjuu- tai kekrijuhlat. Myös lasten vanhemmat voi kutsua mukaan osallistumaan ja valmistelemaan juhlia. Nyyttikestiperiaatteella kerholaiset voivat tuoda juhliin tarjottavaa. Sadonkorjuun teemaan sopivat erityisen hyvin metsän antimet kuten marjat, sienet ja vihanneksia omasta pihasta saadut vihannekset. Ohjelman aluksi ohjaaja voi kertoa kekriperinteistä, koska ne eivät ole kaikille tuttuja. Ohjelmaksi juhliin sopivat perinteiset leikit.

LEIVOTAAN TAI KOKATAAN YHDESSÄ SYKSYN ANTIMISTA

Syksyn antimista on mukavaa leipoa ja kokata yhdessä. Marjat, omenat ja vihannekset maistuvat tietenkin myös sellaisinaan. Ennen yhteistä kokkaushetkeä voidaan myös tehdä retki marjametsään, kasvimaalle tai torille. Leipomukset voidaan nautiskella heti tai pakastaa yhteistä sadonkorjuujuhlaa varten (ks. edellä).

Leivontaohjeita löytyy Kehveli-kerhomateriaalin luvusta 6. Lisää ohjeita voi etsiä kirjoista ja internetistä, sekä tietenkin omista arkistoista. Jonkun oman seuran edustajan tai muun jauhopeukalon voi myös kutsua vierailulle.

Mustikkakukko on helppo valmistaa, sitä ei kuitenkaan voi pakastaa. Kukon paistuessaa uunissa voidaan esimerkiksi leikkiä tai askarrella, ja lopettaa kerhokerta yhteiseen herkutteluhetkeen.

Mustikkakukko

Taikina:

- 250g voita tai margariinia
- 2 dl sokeria
- 1 tl leivinjauhetta
- 5 dl ruisjauhoja

Täyte:

- 1 l mustikoita
- 4 tl perunajauhoja
- 4rkl sokeria

1. Sekoita pehmeä rasva ja sokeri keskenään haarukalla vatkatuen. Sekoita leivinjauho ruisjauhoihin ja lisää seos taikinaan. Sekoita taikina tasaiseksi.
2. Valmista täyte: Sekoita mustikoihin perunajauhot ja sokeri.
3. Levitä 2/3 taikinasta korkeareunaisen uunivuolan pohjalle ja reunoille. Kaada täyte vuokaan taikinan päälle. Tee lopusta taikinasta kansi kukon päälle.
4. Paista kukkoa 160 asteen lämmössä tunnin ajan.

(Soveltaen lainattu: Marttaliitto ry: Pulikat pyörimään –karjalaisia leivontaohjeita nuorille ja www.pirkka.fi)

LEIKKEJÄ

Nuottaleikki

Rajataan leikkialue. Valitaan leikkijöistä 2-4 kalaa, muut muodostavat nuotan (ketjun) tarttuen toisinaan käsistä.

Nuotta yrittää vangita kaloja sulkemalla kalat piirinsä keskustaan. Ketjun päissä olevien on oltava nokkelia käänöksissään ja keskustan on myötäiltävä koko ajan mukana. Kiinni saatu kala joko liittyy nuotan keskustaan tai poistuu sivuun loppuleikin ajaksi.

(Liisa Laaksonen, materiaalista: Kangasalan kansantanssijat: Leikkikurssi)

Hirvisillä

Valitaan leikkijöistä metsästäjä ja hirvi, loput leikkijät muodostavat "aidan" asettuen piiriin käsi kädessä. Määritellään leikin rajat esim. piirtämällä ne hiekkiaan. Sovitaan kuinka monta kertaa hirvi saa juosta aidan sisälle turvaan (2-3 kertaa). Metsästäjä ei saa mennä aidan sisäpuolelle.

Metsästäjä ja aita käyvät seuraavan vuoropuhelun:

Metsästäjä: Onko salossa hirvee?

Aita: On kyllä hyvinkin, sukkajalka, jauho-kuono, hopeahäntä, liinaharja, läsipää.

Metsästäjä: Mitä hirvi maksaa?

Aita: Sata Saksan taaleria, kuus kultapenninkiä ja Turruun tuomiokirkko.

OTA HÄNET KIINNI!

Välittömästi vuoropuhelun jälkeen alkaa metsästäjä ajamaan hirveä takaa. Hirvi saa mennä aidan sisälle turvaan niin monta kertaa kun on sovittu, minkä jälkeen aita tiivistetään umpeen ja hirven on vain juostava metsästäjää karkuun. Leikille piirrettyjä rajoja ei saa ylittää. Kun metsästäjä saa hirven kiinni alkaa leikki alusta uudella roolijaolla.

(Soveltaen lainattu: Liisa Laaksonen, materiaalista: Kangasalan kansantanssijat: Leikkikurssi)

ASKARTELUA

Käpylehmät ja -lampaat

Kerho voi käydä syksyisellä metsäretkellä keräämässä ainekset käpylehmien tekoon ja muuhunkin askarteluun (ks. esim. maakollaasi Kehveli-kerho-materiaalin sivu 35). Halutessaan ohjaaja voi käydä keräämässä materiaalit myös yksin kerhon askartelua varten. Ennen askartelua voidaan käydä yhdessä läpi, minkä puun kävyistä on kysymys.

Tarvikkeet:

erilaisia käpyjä

erilaisia ja erikokoisia tikkuja

(huopaa, liimaa)

Käpyyn on helppo työntää tikut eläinten jaloiksi. Isommista tikuista voi rakentaa karja-aitauksen. Kuusenkävyistä saa lehmän, männynkävyistä lampaan, lepän "kävyistä" kanoja tai eläinten poikasia. Lapset voivat tietenkin käyttää eläinten askartelussa myös mielikuvitustaan ja eläimiä voi koristella esimerkiksi huovasta leikatuilla korvilla, jotka liimataan käpyyn.

Kivistä voi askarrella myös eläimiä maalaamalla ja koristelemalla. Loppukesästä ulpukan kukasta saa possun, jolla on kärsä valmiina (poista terälehdet).

Itse tehdyt leimasimet

Kasviksista voi helposti kovertaa pienellä puukolla kuvioleimasimia.

Tarvikkeet:

perunoita, omenia, lanttuja jne.

veitsi

sopivia värejä (esim. sormi- tai kangasvärejä)

pensseli tai vaahtomuovin pala

paperia tai kangasta

1. Halkaise valitsemasi peruna tms. niin, että saat esiin tasaisen pinnan.
2. Hahmottele haluamasi kuvio perunan pintaan.
3. Koverra varovasti perunaa piirroksen ympäriltä niin, että haluttu kuvio jää koholle.
4. Väritä varoen koholla olevan kuvion pinta. Käytä värin levittämiseen pensseliä tai vaahtomuovin palaa.
5. Kokeile jälkeä ensin suttupaperiin tai kankaaseen. Näin varmistat, että väriä on sopivasti.
6. Paina leimasin tukevasti kangasta tai paperia vasten. Nosta pois varovasti, jottei väri tuhriinnu.

Toisenlainen leimasin syntyy kun liimataan narulla pahville haluttu kuvio, ja värjätään pensselillä ennen painamista varovasti vain liimattu naru. Kuivatuilla ja prässätyillä lehdillä voi myös painaa paperiin tai kankaaseen kuvioita. Kankaaseen voi painaa itse tehtyjen sapluunoiden avulla, jotka leikataan paperista tai pahvista.

(Soveltaen lainattu: www.kierrätyskeskus.fi)

Kalaverkko

Ennen kalaverkon askartelua voidaan tutustua suomalaisiin kaloihin ja kerholaiset voivat itse päättää minkä kalan askartelevat. Mikäli kätköistä löytyy vanha kalaverkko, voi sen ripustaa seinälle ja kiinnittää valmiit kalat siihen. Helpommin toteutettava idea lienee ripustaa seinälle pala tarlattan-kangasta (kovetettu harsomainen kangas). Verkon voi askarrella myös liimaamalla narua ristikkäin siniselle pahville.

Tarvikkeet:

vanha kalaverkko tai pala tarlatan-kangasta tai narua ja sinistä pahvia

paperia ja pahvia

kyniä ja/tai maaleja

sakset

liimaa

1. Hahmottele valitsemasi kala pahville ja leikkaa se irti.
2. Koristele kala piirtämällä, maalaamalla tai paperista leikatuilla koristeilla. Halutessasi voit piirtää tai leikata kalalle suomet.
3. Ripusta valmis kala verkkoon.

(Lähde: www.ohjaaja.net)